

Strandsonen blør og fjorden dør

Håkon Heløe og Andreas Røed

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Oslofjorden

- 1,6 millioner bor langs Oslofjorden
- Forventet en befolkningsøkning til 2 millioner i 2050
- Fritidsaktiviteter som turgåing i strandsonen, båtliv og bading for befolkningen i kystkommunene rundt Oslofjorden er anslått å ha en årlig verdi på over 25 milliarder kroner (2019, Menon Economics/SSB)

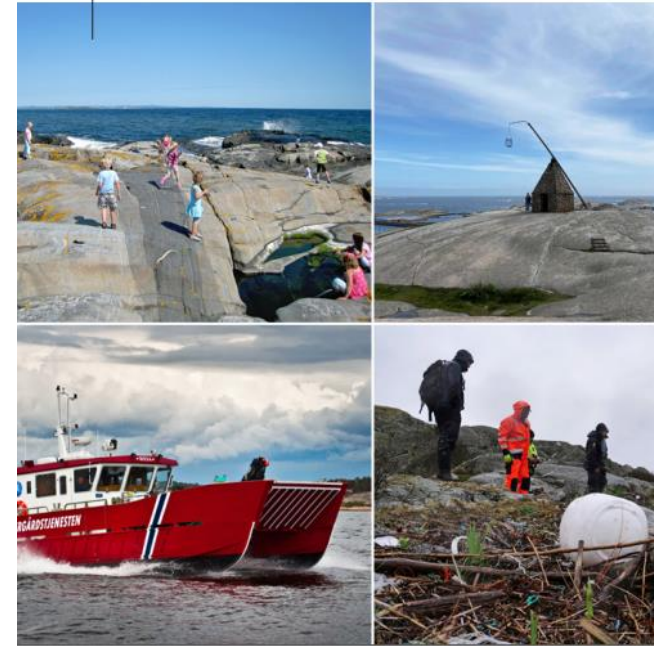

Nasjonale målsetninger

Oslofjorden skal være:

- Ren
- Rik på liv
- Tilgjengelig for alle

Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv

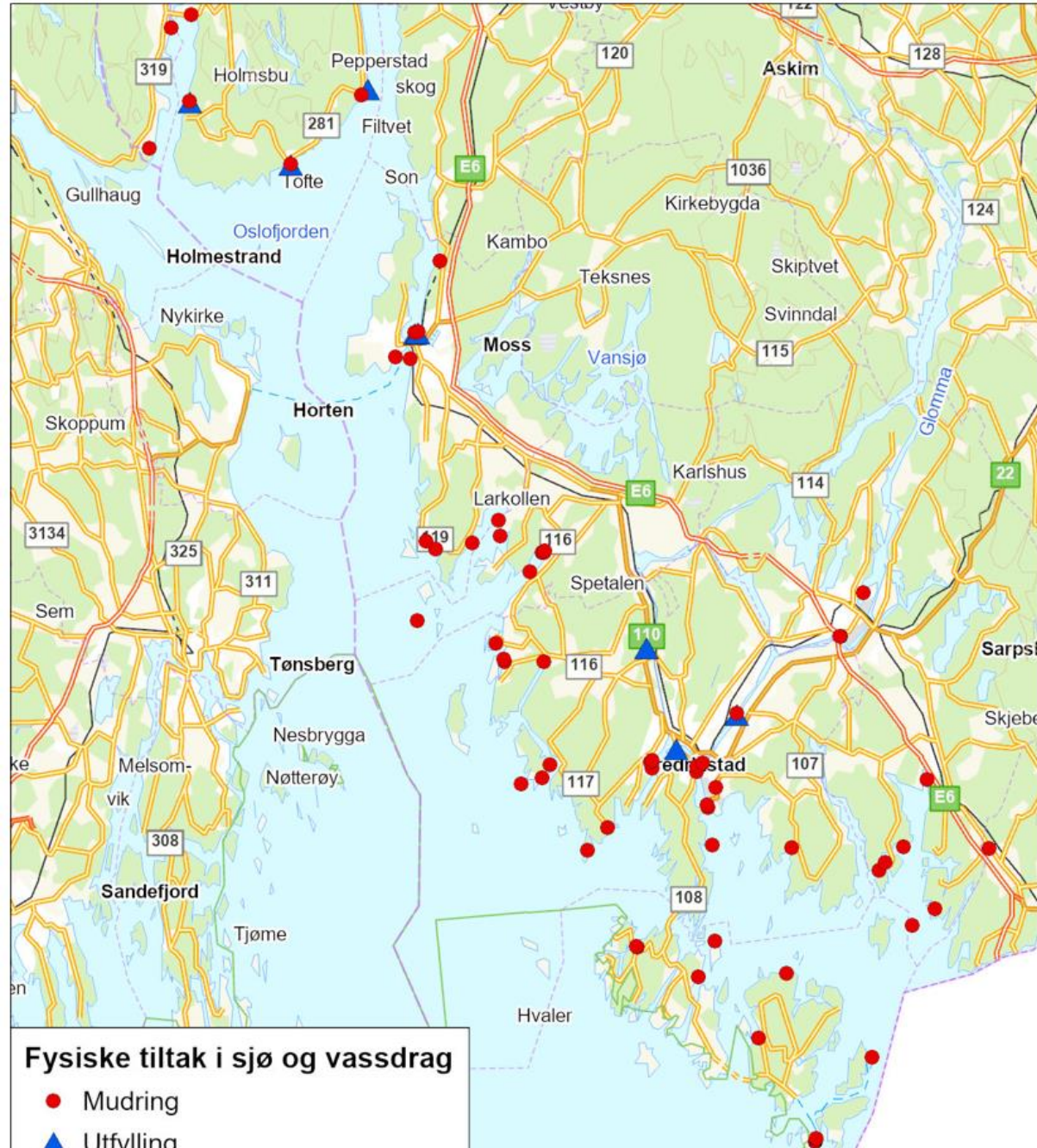

Dagens tilstand i Oslofjorden

- Tilstanden for livet i Oslofjorden er alvorlig
- Store deler av fjorden har moderat økologisk og dårlig kjemisk tilstand etter vannforskriftens kvalitetselementer
- Tilførsler av næringsstoffer og partikler – algeoppblomstring og nedslamming
- Spredning av miljøgifter
- Inngrep og ødeleggelse av viktige naturtyper
  - Bløtbunnsområder
  - Ålegressenger
- Nedgang i torskebestanden
- Tilgang for allmenheten reduseres
- Fysiske tiltak og nedbygging av strandsonen

Foto: Kjeldaas AS (2020)

Områder er private

Frogn kommune

Bærum kommune

Områder er private

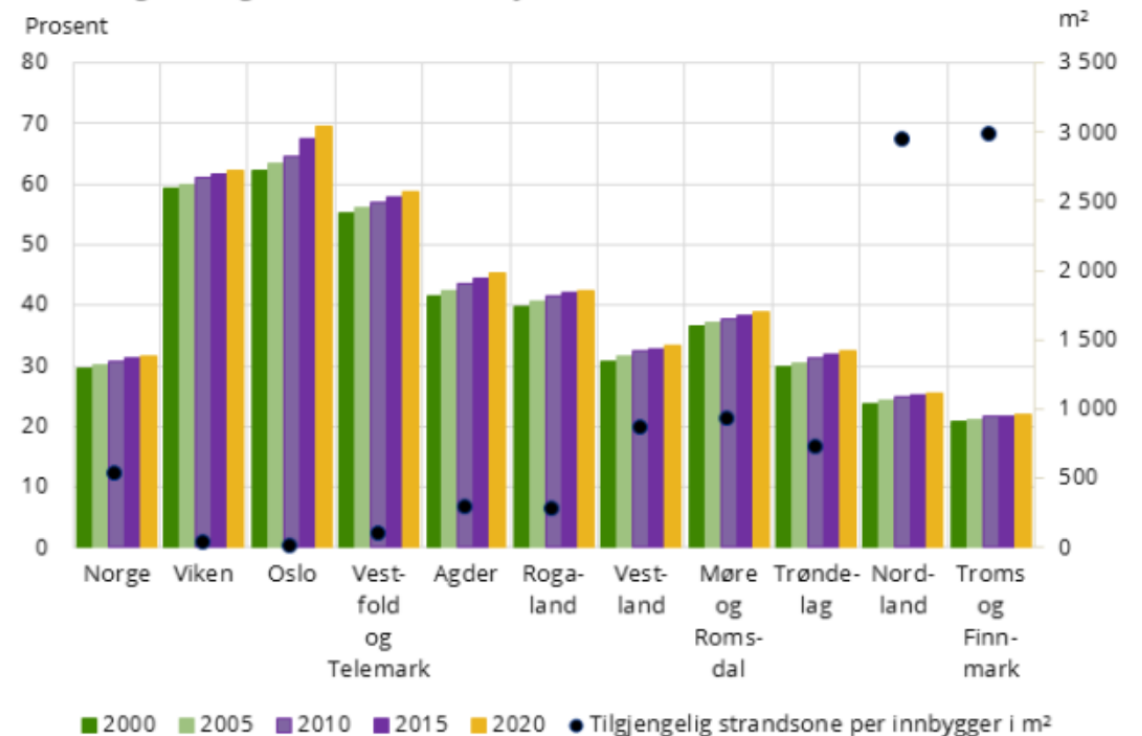
Utviklingen går i feil vei

Kun en tredjedel av strandsonen er tilgjengelig for allmenheten

I Oslo har hver innbygger i snitt 2 cm disponibel strandlinje, mot 37 cm i snitt per innbygger i hele Oslofjordplanområdet.

Antall igangsetningstillatelser til bygging i strandsonen per år. Landet og fylke						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹
Hele landet	4 062	4 108	3 964	3 492	3 328	3 363
Viken	191	194	225	157	221	218
Oslo	6	22	26	6	24	27

Andel strandsonereareal påvirket av bygninger, jernbane, vei eller dyrket mark, status 1.1.2020 og endringer fra 2000 til 2020. Fylke

Kilde: Byggeaktivitet i strandsonen, Statistisk sentralbyrå.

Plan og bygningsloven

§ 1-8 (1): «I 100-metersbeltet langs sjøen og langs vassdrag skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser.»

- Jf. forarbeid: «I områder med sterk konkurranse om strandsonen er det spesielt viktig å unngå bygging, av hensyn til **allmenne interesser.**»

§ 12-1: «For gjennomføring av større bygge- og anleggstiltak og andre tiltak som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, kreves det reguleringsplan»

Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen

- Retningslinjene skal bidra til at det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre **allmenne interesser** i strandsonen
- I retningslinjene deles Norge i tre hovedområde, Oslosjorden er sone 1 – Strengt
- Utdyper forbudsbestemmelsen i §1-8 og gir føringer for kommunens og fylkekommunens planlegging
- Skal også legges til grunn ved behandling av dispensasjonssøknader

Retningslinjer for kystkommunene i Oslofjordregionen (sone 1)

- Byggeforbudet i 100-metersbeltet skal praktiseres strengt i planleggingen. Dispensasjoner skal unngås.
- Kravet til reguleringsplan i pbl. § 12-1 skal tolkes strengt. All ny utbygging og nye tiltak anses i utgangspunktet å ha vesentlige virkninger for miljø og samfunn og vil kreve reguleringsplan.
- Det skal være en svært restriktiv holdning til planlegging av nye fritidsboliger og vesentlig utvidelse av eksisterende fritidsboliger.
- Terrenginngrep skal ikke tillates på arealer som har betydning for natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser

Hva er allmenne interesser?

- Natur
- Kulturmiljø
- Friluftsliv
- Landskap

Det er ikke fordeler som bare gjelder for tiltakshaver/eier

Sivilombudsmannen 2019/4817:

«Det er areal- og ressursdisponeringshensyn som er relevante i vurderingen. Det er med andre ord forholdene på den omsøkte eiendommen som må vurderes konkret, ikke søkerens personlige ønsker og behov. I de tilfellene hvor tiltakshaverens ønsker og behov er eneste og avgjørende fordel i fordel-/ulempevurderingen, mener ombudsmannen det er tvilsomt at vilkåret om at fordelene er «klart større» enn ulempene er oppfylt.»

Hvervenkukta, Oslo kommune

Forurensningsregelverket

- Mudring og dumping er forbudt i Norge.
- Forurensningsforskriften kapittel 22 – forbud mot mudring og dumping fra sjøgående fartøy. Etter søknad kan det gis tillatelse etter § 22-6.
- Mudring, dumping og utfylling av masser fra land kan kreve en tillatelse etter forurensningsloven § 11 dersom tiltaket medfører fare for forurensning.
- Utfylling i form av etablering og vedlikehold av sandstrender kan kreve tillatelse etter forurensningsloven § 11.

Foto: Håkon Olstad – Skanska Survey

Utfordringer med fysiske inngrep i sjø og strandsoner

- Beslag av arealer – tiltakets fotavtrykk
- Tilførsler av næringsstoffer (nitrogen) fra sprengsteinsfyllinger
- Mikroplast
- Endring av strømforhold

Foto: Uwe Kils, 2005

Utfordringer med fysiske inngrep i sjø og strandsoner

- Spredning av partikler og nedslamming
- Miljøgifter
- Fragmentering og ødeleggelse av viktige naturtyper
  - Bløtbunnsområder
  - Ålegressenger

Foto: Store norske leksikon

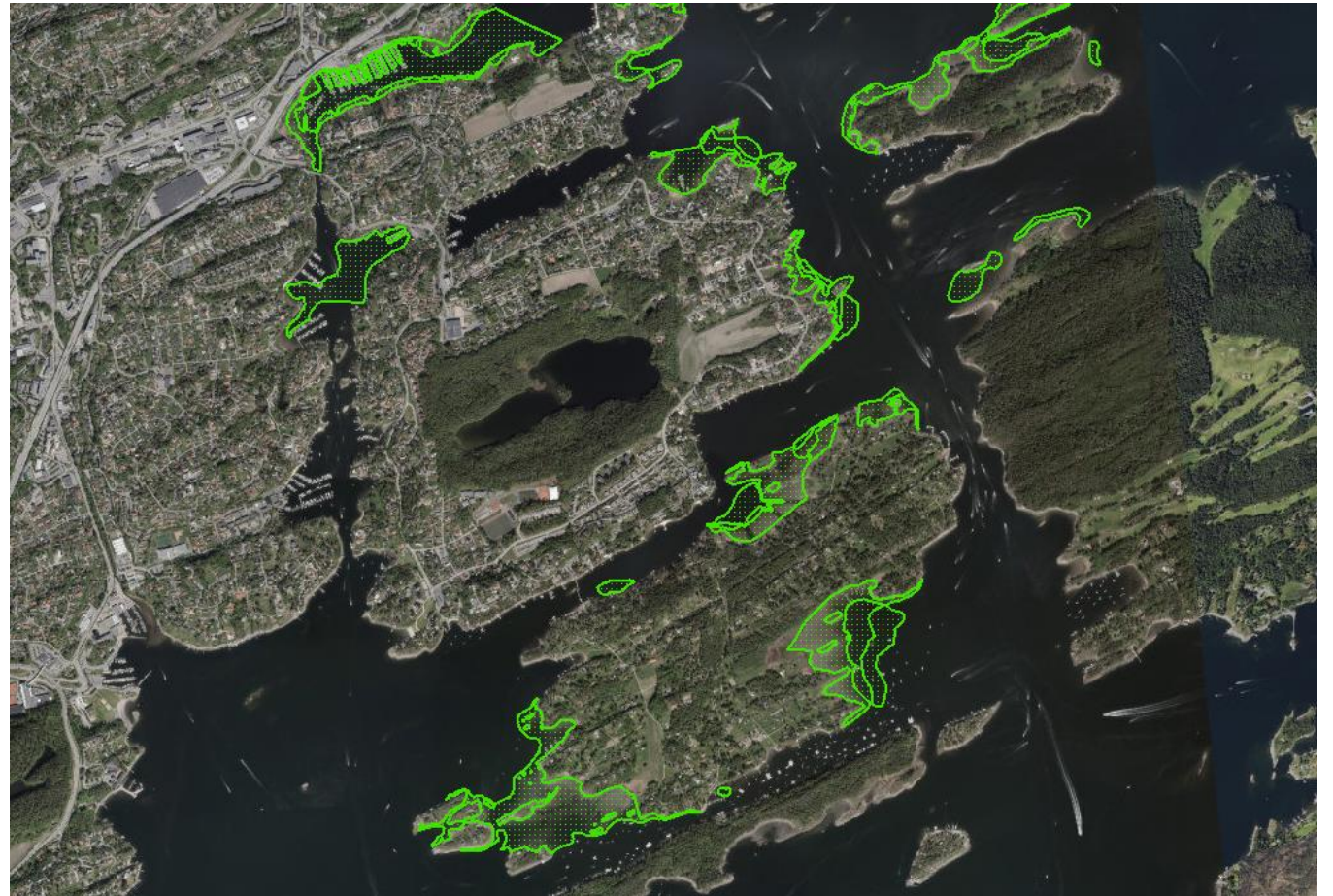

Foto: NIVA, Mats Walday

Naturtyper i sjø

- Miljødirektoratets Naturbase
- Viser ikke alt

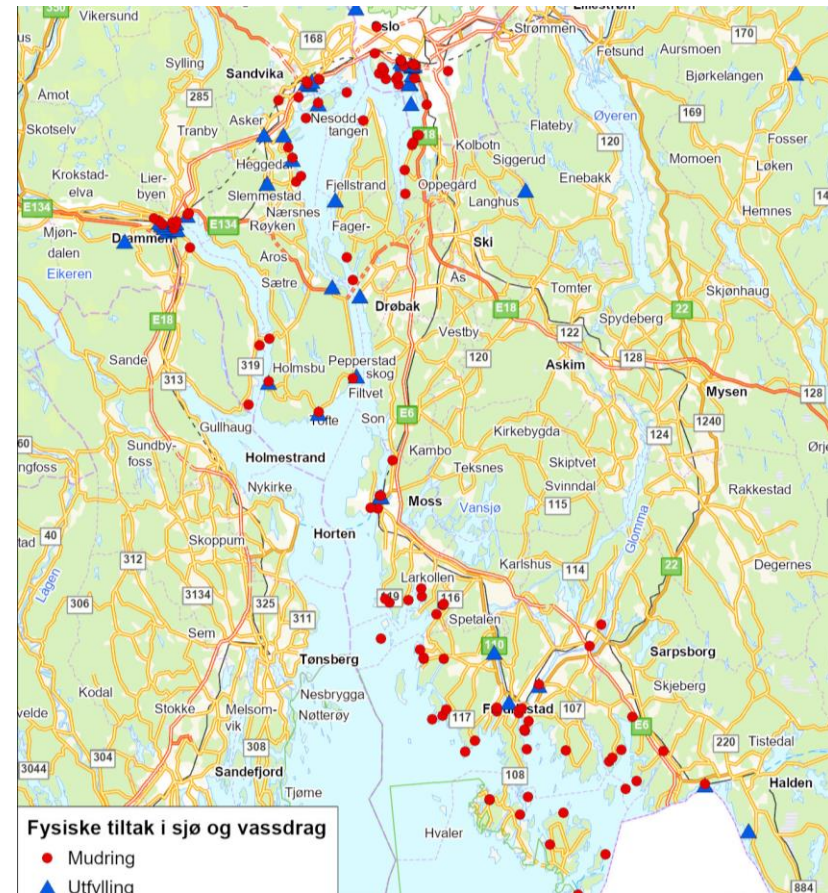

Kommunens roller og plikter

- Restriktiv dispensasjonspraksis
- Både myndighet og tiltakshaver
- Naturmangfoldloven § 10
- Vannforskriften

Innsatsområde 4 (T24): «Fraråde etablering av kunstige sandstrender og unngå andre inngrep og tiltak på bløtbunnsområder for å skåne verdifulle bløtbunnsområder, inklusive ålegressenger og verdifulle kulturmiljø, og sikre forekomstene i arealplanleggingen».

Oslofjorden kan bedres! Bruk verktøykassen dere har!

Ulovlighetsoppfølging

Vannforskriften

Vurder samlet belastning

Plan for masseforvaltning

Sikre viktige områder i planleggingen

Tilrettelegg for friluftsliv

Bruk Naturbase

Restriktiv dispensasjonspraksis

Takk for oss!

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Facebook [sfov.no](https://www.facebook.com/sfov.no)
Nettside statsforvalteren.no/ov

Foto: Nesøya, Asker kommune